بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/72
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅި ފަރާތް: ޝަބްރީން ޝަޢުފީލް / ނޫރަބާރުގެ، ފ. ބިލެއްދޫ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/73
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅި ފަރާތް: ރަޝްއާން މަންސޫރު / ނޫރަބާރުގެ، ފ. ބިލެއްދޫ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް
ފަނޑިޔާރު އަބްދުއްރައޫފު އިބްރާހީމް
ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދު

- ނިމުނު ތާރީޚް: 03 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1443 / 08 ނޮވެންބަރު 2021

- ތަޞްޙީޙުކުރެވުނު ތާރީޚް: 20 ޖުމާދަލްއޫލާ 1443 / 26 ޑިސެމްބަރު 2021

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:
- ނަންބަރު: 145-B10/SHN/(22,23)/2021/14
- ނަންބަރު: 145-B10/SHN/(22,23)/2021/15
- ނިންމި ތަން: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާބެހޭ ނިންމުން.
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 11 ނޮވެމްބަރު 2020
- ނިމުނު ތާރީޚް: 13 ޑިސެމްބަރު 2021

ޖިނާއީ- ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ މަރުޙަލާ -މައްސަލަފަށައިގަތުމުގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުރިޔަށްގެނައުމުގައި އަދި ބޭއްވުނުގައި ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ މަރުޙަލާ -
ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 94 ވަނަ މާއްދާ.

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރައްޒާޤު އިބްރާހީމްގެ ރައުޔު، މިރައުޔާއި ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު އާއި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދު ތާއީދު ކުރައްވަމެވެ.

މައްސަލަ އައިގޮތް

1. މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 22,23/Cr-C/2020 ދެމައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމާފައިވާ އެކޯޓުގެ ނަންބަރު (145-B10/SHN/(22,23-2020)/2021/14 ނިންމުމާއި، ނަންބަރު (145-B10/SHN/(22,23-2020)/2021/15 ނިންމުމާ މި ދެނިންމުމަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކެއް ނޫންކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުންތައް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ދެ ޤަޟިއްޔާއެވެ.[1] މީގެ ތެރެއިން ފުރަތަމަ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުން ބެލުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-B12/72 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ ފަރާތަކީ ފ.ބިލެއްދޫ/ ނޫބަހާރުގެ، ތަބްރީން ތައުފީޤުއެވެ. އަދި ދެވަނަ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބެލުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-B12/73 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ ފަރާތަކީ ފ.ބިލެއްދޫ/ ނޫބަހާރުގެ، ރައްޔާން މަންސޫރުއެވެ.

2. އިސްވެ ބުނެވިދިޔަ ދެ ނިންމުމަކީ އެއްދަޢުވާގެ މައްސަލަ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ދެނިންމުން ކަމުގައިވުމާއި އެ ދެނިންމުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއް ސަބަބުތަކެއްގެ މައްސަލަ ކަމުގައިވާތީއާއި އަދި އެނިންމުންތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއަކީ އެއްނުކުތާތަކެއް ކަމުގައިވާތީ، މިދެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް އެކުގައި ހިންގުމަށްފަހު، މިދެ މައްސަލައިގެ ނިންމުން އެއްޙުކުމެއްގެ ގޮތުގައި ލިޔުމަށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ބެންޗު ފަނޑިޔާރުންގެ މަޝްވަރާން ނިންމިއެވެ.

[1] މިދެމައްސަލަ ބެލުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ޤަޟިއްޔާތަކުގެ މައުލޫމާތު މިޙުކުމުގެ ފުރަތަމަ ސަފްޙާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮވެއެވެ.

ކުރިމަތިލާ ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާ

3. މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ޢަލީ މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ދަޢުވާކޮށްފައިވަނީ:

- ކަނަބިސް ބަހައްޓާ ކުށުން[2] އާއި
- ކުށެއްކުރުމުގެ އާލާތެއް އަތުގައި ބެހެއްޓުމުގެ (މި ދަޢުވާ، ހުށަހެޅުމަށްފަހު ކުށުގެ ދަޢުވާ މިގޮތަށް އިސްލާހުކޮށްފައެވެ.)[3] ކުށުގެ ދަޢުވާއާއި.
- އަދި މިދަރަޖައާއި އިތުރުން ތަނުގެ މައްޗަށް ބަރަބަރު ބެހެއްޓުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އާއި،[4] ކަނަބިސް ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ[5] ކޮށްފައިވެއެވެ.

4. އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން، މި ދެފަރާތުގެ ވާހަކަތަށް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން އެއް ހުށަހެޅުމުގައި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ބަޔާންކުރި މައްސަލަ ޤަބޫލުކޮށްފައިވާ، ކުށެއް ކުރުމުގެ އާލާތެއް އަތުގައި ބެހެއްޓުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއަކީ އެދަޢުވާ ކުށުގެ މުއްދަތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ވަގުތު ކުރިއަށް ގެންދާ ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާއަކަށްވާތީ، މިއީ ދަޢުވާ ކުރުމަށް ސާބިތުކޮށްދޭ ކަންތައްތަކެއް ނެތުމާއި، މި ދަޢުވާއަކީ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދަޢުވާއެއް ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ. އެ ހުކުމާމެދު ދެން ޢަމަލު އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި މިވާ ކުރިމަތިލާ ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުގައިވަނީ،

2- ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ 139 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ގުޅިގެން އެޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން.

3- ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 87 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ގުޅިގެން، އެމާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން.

4- ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 616 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ii) އާ ގުޅިގެން، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން.

5- ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ، 148 ވަނަ މާއްދާ އާއި ގުޅިގެން 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން.

މި މައްސަލައިގައި ތަޙްޤީޤުން ޢަމަލުތަކާއި ޙަވާލާން މަސްއޫލުންގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ދައުވާކުރާ، ހުއްދަނުލައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަ ނުލައި ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވުމަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ދައުވާ ކުރުމުގެ މުއްދަތު ފަހަނަ އަޅައި ދިޔަ ފަހުން ކަމުގައިވާތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 117 ވަނަ މާއްދާ އާއި 120 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 119 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 145/DF/2020/19 ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމުން މި ދިވެހިންގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ، ހުއްދަނުލައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަނުލައި ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއަކީ، މައްސޫލީ ގޮތުން ބެލޭނެ ދައުވާއެއްނޫން ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދައުވާ ފޮތުގެ އެބައި ބާޠިލު ކަމަށްވެ.

5. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފު ބަޔާންކުރުމުން ދެނިންމުމަށް ވާސިލުވެފައިވާ ސަބަބުތައް ބަޔާންކުރުމުން، މި މައްސަލާ ދެކިގެން ތަޙްޤީޤުން ޢަމަލުތަކާއި ޙަވާލާން މަސްއޫލު ބަންދުކުރުމަށް 20 ނޮވެމްބަރު 2019 ދުވަހު ނިންމާފައިވާތީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ އޭގެ 57 (ފަންސާސް ހަތެއް) ދުވަސް ފަހުން، 16 ޖަނަވަރީ 2020 ގައި ކަމަށްވާއިރު 'ކުށްކުރުމުގެ އާލާތެއް އަމިއްލަ ބަރުއްޖެން' އަދި 'ހުއްދަނުލައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަ ނުލައި ކުރުމުގެ ކުށުގެ' ތުހުމަތުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާއިން ފެށިގެން ކުރެވިފައިވާ ތުހުމަތުތައް ކަމާއި، އެއީ އަލަން އިތުރުވި ތުހުމަތެއް ކަމާއި، އަދި އުކުޅަކީ ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެއް ނޫންކަމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގެ މަޤްސަދުތަކާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 60 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ދައުވާކުރުމުގެ މިފަދަ މަސްވަރާއެއް ޤާނޫނު މާނަ ކުރަންޖެހޭއިރު އަދި ޤާނޫނު މާނަ ކުރަންޖެހޭނީ ޤާނޫނުގެ އެއް މާއްދާ އަނެއް މާއްދާއާ ގުޅުވާލައިގެންނެވެ ގޮތަށް، އެއް ރޫޙެއްކަން ކަމަށްވާތީ، ޖިނާއީ ބޮޑު މައްސަލައެއް ނޫން ދައުވާތައް ކުރަންޖެހޭ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކަމަށްވާއިރު، މި މައްސަލައިގައި 'ހުއްދަނުލައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަ ނުލައި ކުރުމުގެ ކުށުގެ' ދައުވާ ތަޙްޤީޤުން ޢަމަލުތަކާއި ޙަވާލާން މަސްއޫލުންގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުގައި މިވަރު ދައުވާކަމަށް ކުރުމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމަށްފަހު ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

6. ކުރިމިނަން ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/(22,23-2020)/2021/14 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/(22,23-2020)/2021/15 "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން" ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ އެނިންމުންތަކާއި އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާ ހުށަހަޅައި، އެނުކުތާތަކާ ގުޅޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާ

7. އިސްވެ ބުނެވިދިޔަ ނިންމުންތަކަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 94 ވަނަ މާއްދާއާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2001 (މަޢާފުކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 17 ވަނަ މާއްދާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި "މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުޞޫލާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކެއް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

8. މި ނުކުތާ ހުށަހެޅުމަށްފަހު، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ކުރިމިނަން ކޯޓުގެ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ނިންމި ނިންމުން" ތަކަކީ ބާޠިލް ނިންމުންތަކެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ތަބްދީލް ތަބާވާ ރައްޔާން މަންޞޫރުގެ މައްޗަށް ކުރިމިނަން ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ "ހުއްދަނަސަގައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަ ނުވާ ކުރުމުގެ ކަމުގެ ދަޢުވާ" އަކީ މައްސަލައާ ގުޅުމެއް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލަތަކެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވެއެވެ.

9. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ބަޔާން ބައްޕަލާއި ރައްޔާން މަންޞޫރުގެ ވަކީލުން ބޭނުންކުރައްވާފައިވެސް، ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ދިފާޢުކުރުމަށް ލިބިދީފައިވަނީ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ މުއްދަތު ކަމަށާއި

ދަރަޖައިން އެންމެ މުހިންމު ޖިނާއީ ޢަދުލު ކުރުގެ ތަޙްޤީޤުކަމަށްވާތީ، އެދިއްވާފައިވާ ކުރިމަތިލައި ކަމަށާއި، އަދި އެދެއްވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ކުރިއަށްދާން ކަމަށާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާ ދަރަޖައިން މާނަކުރާ ގޮތަށް މާނަކުރާނަމަ، ކުރި ކުށެއްކަމުގައި، ބޭއްޖު ކުށްވެރިކަމުގައި ތަޙްޤީޤު ކުރުމުގެ މުއްދަތުގައި އެއްވެސް ފަރާތެއް ނޯންނާނެ ކަމަށާއި، ތަޙްޤީޤު އިދާރާތަކަށް އޮތް ނުރަސްމީ ބަންދުކުރުމުގެ ފުރުޞަތެއް ފަހިވެގެން ދިއުމަކީ ވެރިން ކަމެއްކަމަށާއި، އެހެންކަމުން، އިސްތިޢުމާލުކުރުމުގައި މިވާ ނިޒާމުތަކަށް ބަދަލެއް ގެނެސްދޭން ބޭނުމާ ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

މި ދަޢުވާގެ މައްޗަށް ކުރެވުނު ތުހުމަތާއި ތަޙްޤީޤުކުރެވުނު މައްސަލަ

10. ތަޙްމީލް ތައްޔާރީ ރައްޔިތުން މަސްބޫރުގެ މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރެވުނު މައްސަލައަކީ 2019 ނޮވެންބަރު 19 ވަނަ ދުވަހުގެ 20:54 ހާއިރު، ހ.ކުރިއެރުމަގު ފަސްޓް ފުލޯރގައި ބަޔަކު މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރި އެތަކެތި ގެންގުޅޭ ވިޔަފާރިކުރާ އަދި ދޮވެއިރު ހިފާފަން ބަޔަކާ ގެންގުޅޭ އެތަކެތި ބޭނުންކުރި އެތަކެތީގެ ވިޔަފާރި ކުރުމުންދާ ކަމަށް ތަޙްޤީޤުކުރި މައްސަލައެވެ. މި މައްސަލަ ފޮނުވާފައި ޕްރޮސިކިއުޝަން ތަޙްޤީޤުކުރުމަށްފަހު ކޭސް ނަންބަރު LC2019/14666 ގައެވެ. އެމައްސަލައިގައި މި ދުލިކުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވުނު ކުށަކީ ބަނޑާއި، ޤާނޫނުނަންބަރު ... 87 ވަނަ މާއްދާއި 613 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ކުރަށްކުރުމުގެ އަޑާއި އަލުގައި ބަލައިލުމާއި، ބަނޑުގާ ބައިމާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާ ބެހޭ ޤާނޫނު) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަނޑައެޅޭ ޖަރީމާކުރުން، ވިޔަފާރިކުރުން، ކަނޑައެޅޭ އަދި ގެއްލުމުން މުއާމަލާތްކުރުމުގެ ކުށް ހިނގައެވެ. މިކަންކަމުގެ މައްސަލަ ބަލައިދު، މިދުލިކުގެ މައްސަލަ ތަޙްޤީޤުކުރުމުން ކުށުގެ ތަޙްޤީޤު ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ[6] ކުރެވުން ހިނގައެވެ.

11. މި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤުގައި 19 ނޮވެންބަރު 2019 ގައި ތަޙްމީލް ތައްޔާރީ ރައްޔިތުން މަސްބޫރު ބަލްދޮކުރުމަށްފަހު، މިދުލިކުގެ ބަސްދާމުދު ގޮތުން ނިސްމުމަށް ފެސިއާރުގެ ކުރިމައްޗަށް އެންމެ ފުރަތަމަ

[6]- މަސްތުވާތަކެއްޗާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ކުށްތަކާއި، ޖިނާއީ ޢަދުލު ކަނޑައަޅާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ) އިން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

ހާޒިރުކުރުވުމަށް 20 ނޮވެންބަރު 2019 ގައެވެ. އެދުވަހު މިދުވަހުން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ފަނޑިޔާރު އަމުރުކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި އެއީގެފަހުން ބަޔާނާ އެކިފަހަރުމަތިން ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރަމުންގޮސް، މި މައްސަލައިގެ ދައުވާކުރިއިރުވެސް މިދުވަހުން ބަންދުން ދޫކޮށްލައްވައި ރިޢާޔަތް ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

12. ޖަބްރީން ބައެއްޔާއި ރައްޔާން މަނިބުރުގެ މައްސަލަ (މިރީޖާދުގެ 03 ނަންބަރުގައިވާ) ދައުވާބަހެއް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 145/DF/2020/19 ދައުވާ ފޮނުވީ ކޯޓަށްވަނީ 16 ޖަނަވަރީ 2020 ގައެވެ. އިސްވެ ބުނެވުނު ދައުވާ ފޮނުވި ބަލާއިރު، މި ދުވަހުގެ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ދައުވާކޮށްފައިވާ، ކެނަބިސް ޓްރެފިކް ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއަކީ ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެކެވެ. އަދި ކުށެއް ކުރުމުގެ އާލާތެއް އަތުގައި ބެހެއްޓުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ (ފަހުން އިސްލާހު ކުރެވުނު، ހުއްދަނުލައިގެން ގެންގުޅުމާ އެއްޗެއް ހުއްދަނުލައި އަތުގައި ބެހެއްޓުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ) އަކީ ޖިނާއީ ކުޑަކުށެކެވެ. މި ދައުވާތަކުގެ ތެރެއިން، ހުއްދަ ނުލައިގެން ގެންގުޅުމާ އެއްޗެއް ހުއްދަ ނުލައި އަތުގައި ބެހެއްޓުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ޝަރީޢަތުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، އެ ކުށަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ބޮޑުކުށްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކުށަކަށްނުވެފައި، އެފަދަ ކުށްތަކުގައި ދައުވާކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެދައުވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިނުވާތީއެވެ.

13. އެދައުވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް އެމުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަނާޅާ ސަބަބު ބަޔާންކުރުމުގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓުގައި އަދި މިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބުނެފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޖަބްރީކޮށް މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދޭނީ ޖިނާއީ ބޮޑުކުށް ހިމެނޭ މައްސަލަތަކުގައި ކަމާއި، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ވަކި ދައުވާތަކަށް ނުވަތަ ކުށްތަކަށް ނޫންކަމާއި، އެހެން މައްސަލައަކީ އެކުގައިކަމާއި، މިއީ ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެއް ހިމެނޭ ނުވަތަ އަދި ކުޑަކުށް ހިމެނޭ ބައިގެ ޖަބްރީކޮށްދިނުމުގައިވާ މައްސަލައެއް ކަމުގައިވެފައި އަދި މި މައްސަލައިގެ ޖަބްރީކޮށް މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދިނުމުގައިވާތީ، އެމައްސަލައިގެ

ތަޙުޤީޤު ނިންމައި ދަޢުވާކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހެޅުމުން އެމައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގައި ދަޢުވާކޮށްފައިވާނީ ކަމަށާއި އެފަދަ ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމަށް ކުރިއަށްދާނެ ބޭނުން ވަކިކުރުމަކީ ބޭނުމާއި ދަށުން ވަކިހާލަތެއް އަދި ގާނޫނީ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ހޯދިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

14. ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ތަޙުޤީޤުކުރާ ފުލުހުންނަކީ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމުން ޕްރޮސިކިއުޝަނުން އެމައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު ނިންމަންވާނީ ކަމާއި އަދި އެމީހަކާމެދު ދަޢުވާއެއް ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ފެނިއްޖެނަމަ، ވީއެންމެ އަވަހަކަށް ދަޢުވާ އުފުލަންވާނެ ކަމާއި،[7] އަދި އެދަޢުވާއާމެދު އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތެއްކުރެވޭ ގޮތުގެ ނިންމުމުގެ ޙައްޤު،[8] ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރެވޭ މީހުންނާއި ކުށެއްގެ ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ މީހުންނަށް ލިބިދީފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު އަވަހަށް ނިމި، ދަޢުވާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ކުރުމަކީ އެމައްސަލައިގައި ތަޙުޤީޤަށް ހާމަވާ ހެކި ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރުސަތު ލިބިގެންދާނެ ކަމެއްކަމާއި، ދަޢުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާ ލަސްވުމަކީ، އެމައްސަލައިގައި ހިރާސްތުން ދިގު މީހުންނަށް އުނދަގޫވާ މަސައްކަތް ހާލަތު ނުވަތަ ހިނގާ ތަކުލީފު ނަފްސާނީ ފިޔަވަޅު ހިތަދަރުވުމަށް ފުރުސަތު ލިބިގެންނުދާނެކަމެވެ. މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު ނިމި ދަޢުވާކުރުމަށް ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވުމަކީ އެމައްސަލައިގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހުންނަށް ނަފްސާނީ ގޮތުން ނުރަނގަޅު އަސަރުކުރާކަން އެކަމުގެ ނުފޫޒު އަސަރު އުފެދި ފަރާތްތަކުގެ ޢާއިލާ ދިރިއުޅުމަށްވެސް ކުރާނެކަމެވެ. އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ދަޢުވާކުރުމުގައި އެމައްސަލައިގައި ބިނާވާ ހެކި ހޯދުމަށް ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ތަޙުޤީޤު ނިމުމުން ދަޢުވާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއް ހޯދުމަށް ފުރުސަތު ލިބިގެންވާކަމެވެ. މައްސަލައިގައި ދަޢުވާކުރުމަށް ގިނަ ދުވަސް ފަހުން ހިނގާ މައްސަލަތަކުގައި، ހެކި ބަލައި ކުރުމުގެ ހިތްހަމަޖެހުމުން ބަލާނެ ހެކި ކަމަށް ފެންނަ ވަގުތު ފުރުސަތު ހޯދުމުގެ ހިމެނޭ

7- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 50 ވަނަ މާއްދާ
8- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ހުކުމެއް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ނުލިބުން އެކަށީގެންވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ މަޢުލޫމާތުގައި އަވަސްކަމާއެކު ދަޢުވާކުރުމަކީ ނުހަނު ބޮޑު ނުތިރިކަމެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

15. ޖިނާއީ ކުށްތަކަކީ މުޖުތަމަޢަށް ދެރަވަން ހިންގާ ކުށްތަކެކެވެ. ކުށުކުރާ މީހުންނަށް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އަދަބު ދިނުމަކީ މުޖުތަމަޢުގެ މަސްލަހަތުގައި ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ. އަދި ހަމައެގޮތުން އެމީހުންނާމެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ލިބިދޭންޖެހޭ ހައްޤުތަކާއި ފަރާތްތަކުންނޭޖެހޭ ކަންތައްތަކަކީ ވެސް މުޖުތަމަޢުގެ ހައްޤުތަކާއި ތުހުމަތުގައިވާ މީހުންގެ ހައްޤުގައި ކުރަންޖެހޭކަންކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ މަޢުލޫމާތު ނިންމުމުގައި ތުހުމަތުގައިވާ މީހާގެ މަސްލަހަތަށް ރިޢާޔަތްކުރާ ފަދައިން މުޖުތަމަޢުގެ މަސްލަހަތަށް ރިޢާޔަތްކުރާ ދަރަޖައިގެ މަސްލަހަތު ބެލެންސްވާނެ ގޮތެއްގެ މަތިން ޤާނޫނު މާނަކުރަންޖެހެއެވެ.

ޖިނާއީ ކުށުގެ ދަޢުވާ ކުރުމުގެ މުއްދަތު:

16. ޖިނާއީ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލަންޖެހޭ މުއްދަތު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގެ[9] 94 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން؛

16.1 ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ،

ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަކީ މި ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހެއްނަމަ، އެނާ މިޤާނޫނުގެ 58 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން[10] ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ފުރަތަމަ ހާޒިރުކުރުމާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މައްސަލައެއްގެ ތަޙުޤީޤު ނިންމައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ

9- ޤާނޫނުނަންބަރު 12/2016

10- މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، "ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހާ ބަންދުކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިންތޯ ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި، ވީއެންމެ އަވަހަކަށް، އަދި އެނާ ހައްޔަރުކުރުމާ ވަގުތުން 24 (ސައުވީސް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި، ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް އެނާ ހާޒިރުކުރަންވާނެއެވެ." މިފަދައިންނެވެ. އެވަގުތަށްވުރެ ފަސްކުރުވިދާނީ އިސްތިސްނާ ހާލަތްތަކުގައި އެމާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން ހައްޔަރުކުރުމުގެ ހާލަތުގައި، އެނާގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް އެނާ ހައްޔަރުކުރުމާ 24 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރަންޖެހޭކަން (ނ) އިން އެނގެއެވެ.

ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް އެ މަޢުލޫމާތު ހުށަހެޅުމާ 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އޭނާގެ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ދަޢުވާ އުފުލަންވާނެއެވެ.

16.2 އެމާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ،

ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކޮށް މިޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ފުރަތަމަ ހާޒިރުކުރުމަށްފަހު، އެމާއްދާގެ (ނ)[11] ނުވަތަ (ރ)[12] ގެ ދަށުން ދޫކޮށްލާފައިވާ މީހެއްނަމަ، އޭނާ ފަނޑިޔާރުގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރުމާ 45 (ސާޅީސްފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މަޢުލޫމާތުގެ ތަފްޞީލު ނިންމައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް އެ މަޢުލޫމާތު ހުށަހެޅުމާ 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އޭނާގެ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ދަޢުވާ އުފުލަންވާނެއެވެ.

17. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) އަށް ބަލާއިރު، އެއީ ޢަދުލުވެރި ދަޢުވާ އުފުލުމަށް މުއްދަތު ކަނޑައަޅާފައިވަނީ؛ (1) ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާގައި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވާ މީހުންނާއި، (2) ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް[13] އަމުރުކޮށްފައިވާ މީހުންގެ މައްސަލަތަކުގައި ކަމާއި، ދަޢުވާކުރުމަށް މުއްދަތު ކަނޑައެޅުމުގައި، ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާގައި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހުންނާއި، ބަންދުންދޫކޮށް (ކަފާލާގެ ދަށުން ނުވަތަ ޝަރުޠުތަކާއިއެކު ބަންދުންދޫކޮށްލާފައިވާ މީހުން) ތަޙްޤީޤުކުރެވޭ މީހުންގެ މައްސަލަ ދަޢުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ތަފާތުކޮށްފައިވާ ކަމާއި އެގޮތުން، ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހުންގެ މައްސަލަ ދަޢުވާކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތަށް ވުރެ ދިގު މުއްދަތެއް ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާގައި ބަންދުންދޫކޮށްލާފައިވާ މީހުންގެ މައްސަލަ ދަޢުވާކުރުމަށް

[11]- ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި، ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހާ ޝަރުޠުތަކާ ނުލައި ބަންދުން ދޫކޮށްލެވިދާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[12]- އެމާއްދާގެ (ރ) ގައި، ކަފާލާގެ އުސޫލުން ނުވަތަ ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޝަރުޠުތަކާއެކު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ފަނޑިޔާރަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[13]- އެއީ، ޝަރުޠު ކުރުމަށްފަހު ނުވަތަ ޝަރުޠާ ނުލައި ނުވަތަ ކަފާލާގެ ދަށުން

ދީފައިވާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރާކަން ނުވަތަ ބަންދުކުރުމަށްފަހު އެމީހާގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރުމާ ދުވަހުގެ ވަގުތާއި ދަޢުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

18. އިސްވެ ބަޔާންވި ދިރާސާ މުއްދަތުތަކަކީ، އާންމު އުސޫލުގެ ގޮތުން މީހެއްގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ އުފުލުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ކޮބައިކަމުގައިވިޔަސް، އެފަދަ މީހެއްގެ މައްސަލަ ތަޙްޤީޤު ކުރާ ޖިނާއީ ބަލާ ކޯޓެއް ކަމުގައިވިޔަސް، އަދި އެމީހަކު ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވާ ދިޔައީކަމުގައިވިޔަސް، އަދި އެމައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި[14] ފުރިހަމަ ކުރެވިދާނެ ކަމުގައިނުވާނަމަ، ތަޙްޤީޤު ފުރިހަމަ ކުރުމަށްޓަކައި މުއްދަތު އިތުރު ކޮށްދިނުމަށް އެދި ސަބަބު ބަޔާންކޮށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ހުށަހަޅުއްވާ އިލްތިމާސް އެ މައްސަލަ ތަޙްޤީޤުކުރާ ފަރާތަށް ދެވިދާނެ ކަމާއި އެކަމަށް މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން 30 (ތިރީސް) ދުވަހަކަށްވުރެ އިތުރުނުވާ ގޮތުގެމަތިން ތަޙްޤީޤު ފުރިހަމަ ކުރުމަށްޓަކައި މުއްދަތު އިތުރުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ދީފައިވެއެވެ.[15] މިގޮތުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އިތުރުކުރެއްވޭ މުއްދަތާއެކު ތަޙްޤީޤު ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ޖުމުލަ މައްސަލަތަކުގައި އެކަށީގެން 60 (ފަސްދޮޅަސް) ދުވަސް ދީފައިވެއެވެ.

19. މިރިޕޯޓުގެ 16.2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތުގައިވާ މީހެއްގެ މައްސަލަ ތަޙްޤީޤު ކުރެވިފައިވާ ކުށަކީ ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެއްކަމުގައިވާނަމަ، އެމައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު 45 (ސާޅީސްފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނުނިމޭކަމުގައިވާ ނަމަ، ސަބަބު ބަޔާންކޮށް ތަޙްޤީޤަށް މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދިނުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ހުށަހަޅުއްވާ އިލްތިމާސް އެމައްސަލަ ތަޙްޤީޤުކުރާ ފަރާތަށް ދެވިދާނެ ކަމާއި އަދި އެކަމަށް ހުށަހެޅުމުން 45 (ސާޅީސްފަހެއް) ދުވަހަކަށްވުރެ އިތުރުނުވާ ގޮތުގެމަތިން ތަޙްޤީޤު މުއްދަތު

[14]- ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި،
[15]- ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

އިތުރުކޮށްދިނުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ލިބިގެންވެއެވެ.[16] މިގޮތުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އިތުރުކޮށްދޭ މުއްދަތަކީ މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި 90 (ނުވަދިހަ) ދުވަސް ތަކުރާރު ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ލިބިގެންދެއެވެ.

ޤާނޫނު ތަޙްލީލުކުރުން

20. މިމައްސަލައިގައި ތުހުމަތު ތަޙުޤީޤު ރައްޔާން ވަނަބުރުގެ ބަންޑާރިދު ގޮތުގެ ނިންމުމަށް އެދިފައިވުން ފަސޭހައާއެކު ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ހާޒިރުކުރުމުން، އެމައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން އެދިފައިވުން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ފަސޭހައާއި އަމުރުކޮށްދެއްވުމަށް އެދި ކާމިޔާބު ދަރުމަ ނުވަތަ ޝަރުޢީކުރުމަށްފަހު އެދިފައިވުން ބަންދުކުރެވިފައިވާ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައިވާ މުއްދަތު 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށްވެއެވެ. އެގޮތުން އެދިފައިވާ ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމަށް ޕްރޮ މި މައްސަލައިގައި އެދިފައިވާ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރިއުރުވެސް އެދިފައިވާ ދިޔަ ބަންދުކޮށްފައެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތަކުރާރު ގޮތުގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ދަޢުވާކުރުމަށް ނިންމައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން މައްސަލަ ފޮނުވުމަށް މިހާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ދަޢުވާތަކުގައި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށް މިހުރިގޮތުގެ މައްސަލަތަކުގައި އަންގާފައެވެ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ދަޢުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާ އުޅަނދުގެ މައްސަލަ ފަސޭހަކުރުމުގެ ގޮތުގައި މައްސަލަތަކުގައި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް މިންގަނޑު އެދިފައިވާ ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމުގައި ގޮތަކުން ބެލުމަށް އަންގައެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/114,115 ފަސްކުރާގައި ދަޢުވާގެ ރައުޔުގައި ބާރުކުރެވިފައިވާ ފަދައިން، ކުރުގެ މުއްދަތުގައިވާ މިހާ ބަންދުކުރުމުގެ ތަޢުލީމީ މައްސަލަތަކުގައި (ބަންދުކުރުމަށް ފުރުޞަތުކުރުވައިދޭނެ ގޮތަށް) އަމަލުކުރަން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައި ބާރުލައިފައިވާ

[16] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަމާއްދާގެ (ބ)

އުސޫލުގެ މަތިންކަމާއި،[17] މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ ގުޅޭ ބޮޑު ކުށަކާއި ކުށެއްކަމަށް ހިމެނޭ ގޮތަށް ތަޙްޤީޤުކުރުމުގައިވާ މައްސަލައެއް ކަމާއި މި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ އެއް ކޭސް ނަންބަރެއް ދީގެން އެއް މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ކަމާއި، ވަކިވަކި މައްސަލަތަކެއްގެ ގޮތުގައި ނޫން ކަމާއި، މައްސަލައެއްގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުންގެ މައްޗަށް ކުރެވޭން ދަޢުވާތަކާއި އަދި ނުކުރެވޭން ދަޢުވާކުރާނެ އުސޫލު ހަސަގަރ އެނގޭނީ މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު އެއްކޮށް ފުރިހަމަ ކުރެވުމުންކަމާއި، މި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤަކީ ޖިނާއީ ބޮޑުކުށަކާއި އަދި ކުޑަކުށް ހިމެނޭ ގޮތުން ތަޙްޤީޤުކުރުމުގައިވާ މައްސަލައެއް ކަމުގައިވާތީއާއި އަދި މި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފުރިހަމަ ކުރެވިދާނެކަމަށް މައްސަލަ ތަޙްޤީޤުކުރާ ފަރާތަށް ނުފެންނާތީ ތަޙްޤީޤަށް މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދިނުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހެޅުމުން ދުވަސްތަކެއްގެ މަތިން ތަޙްޤީޤަށް މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދީފައިވާ ކަމާއި، މި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު ނިންމައި ދަޢުވާކުރެވިފައިވަނީ، މި މައްސަލައިގައި މުތުހަމުންގެ ބަންދުގެ ގޮތް ނިސްބަތުން އެންމެ ފުރަތަމަ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރެވުނުތާ 60 (ފަސްދޮޅަސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައިކަން އެނގޭކަމާއި، ދިސަ ކުށްތަކާއި (ބޮޑުކުށް އަދި ކުޑަކުށް) ހިމެނޭ ގޮތުން އެއް ތަޙްޤީޤަކުން ތަޙްޤީޤުކުރެވޭ މައްސަލަތަކުގައި ކުށަކާއި، ބޮޑުވީ ކުށަކުގައި ދަޢުވާކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ މުއްދަތު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާއިން ސާފުވާން އޮތީ، ތަޙްޤީޤުކުރުމާ ކުށްތަކަށް ވަކިވަކިން މުއްދަތު އިތުރުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ތަޙްޤީޤުކުރާ މައްސަލައެއް މުއްދަތު އިތުރުކޮށް އެމައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު ނިންމައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވުން ދަޢުވާކުރުން ކަމާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުތަކުގެ ތެރޭގައި ޖިނާއީ ކުށުގެ ތަޙްޤީޤުތައް ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި އަދި އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިންވަރެއްގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ބޭނުންވާ އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައެޅުމާއި އަދި ޖިނާއީ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު އުފުލުމާއި ދަޢުވާތައް ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި އަދި އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިންވަރެއްގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ބޭނުންވާ އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައެޅުން ހިމެނޭކަން

17- ޒަސީއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޕެރާގެ 37 ވަނަ ނަންބަރު

އުސޫލާއި، އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު ނިންމައި ދަޢުވާކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވުމުން، މިމައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ އިޚްތިޔާރު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ލިބިގެންވާކަން ޤަވާޢިދުކުރެވިފައިވާތީ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ތައުފީޤާއި ޢަދްނާން މަންސޫރުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ "ހުއްދަނަގައިގެން ކުރަންޖެހޭކަމެއް ހުއްދަނުނަގައި ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ" އުފުލާފައިވިޔަސް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާކަމުން އެމައްސަލާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރިއަށްގެންދިއުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޝަރީޢަތަށް ނެތްކަން އެނގެއެވެ.

21. އެހެންކަމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/(22,23)/2021/14 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/(22,23-2020)/2021/15 "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ނިންމި ނިންމުން" ތަކުގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 22,23/Cr-C/2020 ދެމައްސަލައިގައި، ތައުފީޤާއި ޢަދްނާން މަންސޫރުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ 'ހުއްދަ ނަގައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަ ނުނަގައި ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ' އަދި މަތްލޫބު ގޮތުން ބަލައި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދަޢުވާއެއް ނުކުރެވޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވާތީ އެނިންމުން ބާޠިލުކުރަން ފެނުނީމެވެ.

- <u>**ޙުކުމް:**</u>

ދެންފަހެ، އިސްވެ ދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެފަދައިން ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 22,23/Cr-C/2020 ދެމައްސަލައިގައި، ތައުފީޤާއި ޢަދްނާން މަންސޫރުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ "ހުއްދަ ނަގައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަ ނުނަގައި ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ"އަދި މަތްލޫބު ގޮތުން ބަލައި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދަޢުވާއެއް ނުކުރެވޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދަޢުވާ ޚާރިޖު ބާޠިލުކުރުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/(22,23)/2021/14 އާއި، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/(22,23-2020)/2021/15 "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ނިންމި

ނިންމުން" ތަކުގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ފޯރުނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމުގައިވާތީ އެ ދެނިންމުމުގެ ބަންދިރަ ބައި ބާތިލްކޮށް، އެ ދެކޭސް ސިވިލްކޯޓަށް ތަޖުދީދުން ތަޢާރުފްކުރި ކަރުދާސް މަސްއޫލުގެ މައްސަލަ އުފެދިފައިވާ "ހުކުމު ނަގައިގެން ކުރަންޖެހޭ" ކަމެއް ހުކުމް ނޫނަގައި ކުރުމުގެ ކުރުގެ ދައުވާ"އާޔަ މައްސޫދީ ގޮތުން ބަލައި ކުރިއަށް ގެންދޫމުން ދައުވާއެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އެދައުވާ ބެލުމަށް އަނބުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމްކުރީ:

ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު	ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްރައޫފް އިބްރާހީމް (ރިޔާސަތު)	ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު